

Protokoll fört vid inspektion av Polismyndigheten i Stockholms län, arresten Södermalm, den 21 februari 2013

Inledning

På uppdrag av justitieombudsmannen Hans-Gunnar Axberger genomförde biträdande enhetschefen Gunilla Bergerén samt föredragandena Elisabeth Sjöblom, Lars Olsson och Peter Lidman den 21 februari 2013 en föranmäld inspektion av polisens arrest Södermalm.

Inspektionen är en del av JO:s uppdrag att fullgöra de uppgifter som ankommer på ett nationellt besöksorgan (national preventive mechanism, NPM) enligt det fakultativa (frivilliga) protokollet den 18 december 2002 till Förenta nationernas konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Inspektionens genomförande

Inspektionen inleddes med att JO:s medarbetare togs emot av arrestföreståndaren Therese Johansson och biträdande sektionschefen för utredningsjouren Thomas Granlund. Därefter förevisades arrestlokalerna. Arrestant- och omhändertagandeblad, tillsynsblad samt protokoll över omhändertagande enligt polislagen (1984:387) granskades översiktligt. Intervjuer med personal och intagna genomfördes. En avslutande genomgång hölls med Thomas Granlund.

lakttagelser m.m. under inspektionen

Organisation m.m.

Arresten är dubbelbemannad dygnet runt av förordnade vakter – såväl män som kvinnor – från Tempest Security AB, som Polismyndigheten i Stockholms län slutit avtal med. Om behov av extra vakter uppstår sker inställelse inom en timme.

Dubbelbeläggning förekommer inte och anhållna behöver inte heller placeras i tillnyktringsceller. I syfte att frigöra celler inför veckosluten brukar man undersöka om det finns möjlighet att flytta anhållna till arresten i Nacka.

Kvinnor som tas in i arresten visiteras av kvinnlig personal.

En beskrivning av vilka rutiner som gäller vid incidenter finns upprättad. Arrestbefälet har – förutom att i det enskilda fallet besluta om erforderliga åtgärder – att rapportera alla incidenter till arrestföreståndaren. Vissa incidentrapporter skickas också vidare till Rikspolisstyrelsen och Arbetsmiljöverket. En allvarlig incident inträffade för ca fyra år sedan då en man avled inne i en cell.

Arrestvakterna är utrustade med bärbart larm och har tillgång till fyra vita gummibatonger, vilka hänger i vaktkuren. Vakterna har – inom ramen för väktarutbildningen – kunskap om hur batongerna används. Enligt uppgift från arrestpersonalen brukar en av vakterna bära expanderbar batong (ASP-batong), vilket denne har utbildning för.

Genomgång av arresten har för en tid sedan gjorts av Rikspolisstyrelsens fastighetsavdelning. Arbetsmiljöverket har däremot inte inspekterat arresten. Arbetsmiljöansvaret avseende arrestvakterna ligger hos myndigheten.

Celler och andra utrymmen

De frihetsberövade förs in i arrestintaget via ett garage. Förmansprovning görs av stationsbefäl. Arrestintaget är inte kameraövervakat.

I arresten finns tio tillnyktringsceller och tio anhållningsceller. Cellerna har persiennförsedda fönster mot antingen en ljusgård eller en innergård. Det finns vattenkranar i cellerna och i anhållningscellerna finns därutöver en toalett. Toalettdörrarna i dessa celler hålls i normalfallet upplåsta men låses om riskbedömningen i det enskilda fallet talar för att så bör ske. Toaletterna spolras från korridoren. Korridorerna i arresten är kameraövervakade.

Säkerheten i cellerna förbättras löpande eftersom behov av detta föreligger. Det har hittills varit fråga om provisoriska åtgärder avseende akuta brister. En omfattande ombyggnation av arresten kommer dock att påbörjas under hösten 2013 varvid helt nya anhållningsceller kommer att installeras. De befintliga anhållningscellerna kommer då att byggas om till tillnyktringsceller.

I lokalerna finns en väntarrest i form av en glasbur med träbänk och med en golvyta om 4,3 kvm. Rikspolisstyrelsen har tills vidare medgett dispens avseende bl.a. storleken på väntarresten. Det förekommer i enstaka fall att en intagen får sitta i väntarresten i upp till 12 timmar. Det är då fråga om frihetsberövade som inte kan eller vill sitta i en vanlig cell p.g.a. klaustrofobi eller annan oro.

Därutöver finns bl.a. röktrum, två duschrum, tre toaletter, mottagningsrum för läkare, rum för provtagning med anledning av trafiknykterhetsbrott, advokatrums och sex förhörssrum. På husets sjätte våning finns en rastgård om uppskattningsvis 50 kvm. Gården har ett heltäckande nättak och delar av gården är också skyddad mot regn. En träbänk finns. Transporten av en intagen mellan arresten och rastgården sker via hiss och utförs alltid av två vakter. Det finns ytterligare en rastgård men den används inte sedan några år p.g.a. att golvet är skadat. Efter den kommande ombyggnationen ska det finnas tillgång till totalt tre rastgårdar.

Kläder, hygienartiklar, barnblöjor, böcker och tidskrifter finns att tillgå.

För varje intagen görs en särskild tillsynsprövning för att bedöma hur frekvent tillsyn som behövs. Tillsynen sker normalt genom en glaslucka på celldörren men vid behov går arrestpersonalen in i cellen. Tillsynen – även den som i förekommande fall sker vid väntarresten – registreras i ett särskilt datasystem, CellTrac, genom att arrestvakten håller sin mobiltelefon intill en elektronisk krets på celldörren. Arrestbefälet kan se varje registrering på en datorskärm och således kontrollera bl.a. att tillsynen sker i rätt omfattning. Vid sidan av ”tillsyn” kan ett 50-tal olika händelsekoder – som t.ex. lunch, rökning, dusch och nekar måltid – registreras i CellTrac. Alla registreringar sparas och kan kontrolleras i efterhand.

Vid granskningen av tillsynsbladen konstaterades att andra CellTrac-koder än ”tillsyn” används i mycket begränsad omfattning. Detta gäller även vid frihetsberövanden under flera dygn. Bl.a. framgick inte om de intagna tillfrågats om daglig utevistelse.

Arrestlokalerna är slitna men funktionella, välstädade och, såvitt kundet iakttas, fria från klotter.

Information

I denna del antecknas inledningsvis följande. Enligt 2 § häktesförordningen (2010:2011) ska varje intagen i anslutning till att han eller hon tas in i en förvaringslokal informeras om verkställighetens innebörd på ett språk som han eller hon förstår. Sådan information ska också lämnas vid andra tillfällen så snart det finns anledning till det.

Rikspolisstyrelsen har tillsammans med Riksåklagaren tagit fram ett informationsblad, på 43 olika språk, med information om intagnas rättigheter i samband med frihetsberövandet. Informationsbladet finns tillgängligt för samtliga polismyndigheter.

Det saknas en fungerande rutin för att dela ut nämnda informationsblad. Bladet finns tillgängligt på olika språk i arresten men informationen lämnas oftast endast muntligen.

Tanken är att bladet ska delas ut till de som är anhållna, men så sker inte alltid. En anhållen får dock alltid muntligen information från utredaren.

Underrättelse till anhöriga m.m.

Det finns ingen tydlig rutin för att tillfråga en frihetsberövad person över 18 år om han eller hon vill att anhöriga ska underrättas om frihetsberövandet (jfr 24 kap. 21 a § rättegångsbalken). Vanligen väcks frågan av den frihetsberövade själv. Undantaget är utlänningar som ofta tillfrågas om de vill att underrättelse ska ske. Någon särskild rutin för dokumentation rörande underrättelser till anhöriga finns i de nu aktuella fallen inte.

Underrättelse till vårdnadshavare och socialnämnd (jfr 5 och 6 §§ lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare) dokumenteras alltid, antingen elektroniskt eller genom en notering på akten.

Hälso- och sjukvård

Det finns rutiner angående medicineringen av en frihetsberövad och när det gäller frågor om förväxlingssjukdomar. Arrestbefälet beslutar huruvida läkarkontakt behöver göras. Enligt avtal med Stockholms akutläkargrupp ska läkare kunna finnas på plats vid arresten inom en timme efter kontakt därom.

Hjärtstartsutrustning finns liksom även rullstol och kryckor.

Avslutande genomgång

Vid den avslutande genomgången redogjorde JO:s medarbetare för vad som framkommit under besöket.

Vid protokollet

Peter Lidman

Justeras

Gunilla Bergerén

Jag har tagit del av protokollet. Vad som framkommit föranleder för närvarande inte något särskilt uttalande eller någon åtgärd från min sida.

Elisabet Fura